

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ»**

Харків
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ»**

для студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Бізнес-економіка»

**Харків
2020**

Методичні рекомендації до написання курсової роботи з навчальної дисципліни «Оцінка вартості бізнесу» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. О. А. Гриценко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 31 с.

У к л а д а ч О . А . Г р и ц е н к о

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії,
протокол № 5 від 09 січня 2020 р.

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Курсова робота – це самостійна дослідницька праця з актуальної проблеми оцінки вартості бізнесу, написання якої сприяє закріпленню отриманих студентами теоретичних знань, виробленню навичок наукового дослідження і самостійного творчого логічного мислення.

Тема курсової роботи (далі – КР) обирається студентом самостійно відповідно до його наукових інтересів. Студент може запропонувати власну тему, погодивши її і її план завчасно із науковим керівником. Студенти заочного відділення можуть обрати тему, що відповідає профілю роботи. Збіг тем курсових робіт у студентів однієї навчальної групи не бажаний, крім випадків, коли об'єкт дослідження різний.

КР повинна містити: титульний аркуш (Додаток А); план КР; вступ; основну частину; висновки; список літератури (Додаток Б); додатки (за необхідності).

Обсяг КР – 20-25 сторінок (до загального обсягу КР не входять титульний аркуш, план КР, додатки і список літератури).

У **вступі** до КР розкриваються актуальність і стан розроблення наукової проблеми; визначаються мета і головні завдання дослідження, його об'єкт, предмет і методи вивчення. Крім того, варто довести необхідність, доцільність, значимість дослідження для сучасної економічної практики організації бізнесу і відповісти на питання, чому треба аналізувати цю тему. Допоміжними фразами можуть бути такі: «Тема становить теоретичний і практичний інтереси, тому що ...», «Дослідження вважається дискусійним не тільки в Україні, а й за кордоном ...», «На актуальність теми вказують такі чинники, як ...», «Актуальність курсової роботи полягає в ... ». Важливо показати ступінь розробленості теми в науковій літературі.

Об'єктом пізнання є сукупність економічних і практичних відносин, які слугують джерелом необхідної для дослідника інформації. Наприклад, об'єктом курсової роботи є об'єктивні економічні відносини, що склалися у сфері організації та управління бізнесу. **Предметом дослідження** виступають ті суттєві зв'язки й відносини, які підлягають безпосередньому

вивченню в даній роботі і стають визначальними для конкретного дослідження. Приміром, предметом дослідження курсової роботи може бути виявлення об'єктивних закономірностей і принципів оцінки бізнесу витратним підходом. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом, а також з його кінцевим результатом і шляхами його досягнення. Поставлена мета дозволяє визначити *завдання дослідження*, в яких розкриваються напрями досягнення мети. Основою реалізації мети роботи є *методологія* – сукупність принципів, методів пізнання, завдяки яким формується схема, план вирішення поставленого науково-дослідного завдання.

Основна частина КР є результатом вивчення наукових робіт й аналізу статистичних даних. Вона складається з кількох розділів, які можуть мати підрозділи. Кожен розділ починається з нової сторінки. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, яка чітко визначена автором.

Курсова робота охоплює: розкриття економічної сутності й практичної спрямованості досліджуваної проблеми, узагальнення існуючих теоретичних поглядів, дискусійних питань і практичних підходів; викладення власної позиції з використанням конкретного фактичного матеріалу, наведення практичних прикладів; надання пропозицій та рекомендацій щодо власного уявлення про оцінку різних видів економічних активів. На високу оцінку заслуговує вміння автора самостійно й творчо досліджувати і викладати свій матеріал.

Усі розділи мають бути логічно пов'язані між собою, написані чіткою мовою, лаконічно й виразно. При викладенні тексту потрібно уникати повторень однакових слів, словосполучень, зворотів. Із метою покращення змісту і стилю викладання матеріалу необхідно після написання КР відредагувати текст.

У **висновках** формулюють найважливіші наукові й практичні результати, одержані у КР. Це короткий підсумок роботи, витяг із ключових проблем, що вивчаються в КР, авторська думка, практичні рекомендації. Висновки КР зазвичай пишуть лише на 2–3 сторінки, тому із загального обсягу тексту слід обрати найважливіші, сутнісні моменти. Можна показати

взаємопов'язані проблеми, які не були охоплені в роботі, але потребують подальшого вивчення.

Список літератури повинен включати не менше 15 використаних джерел, на які в тексті КР слід зробити посилання. Вивчення літератури слід починати з підручників і навчальних посібників. Крім того, варто широко використовувати останні монографії, наукові статті та матеріали періодичних видань з даної тематики, статистичні дані, інформаційні джерела. Аналізувати цифровий матеріал слід у динаміці – мінімум за три останніх роки, тоді аналіз буде достовірним і повноцінним.

Список літератури можна розміщувати: 1) у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні КР); 2) в алфавітному порядку прізвищ авторів або назв.

Оформлення списку літератури здійснюється відповідно до ДСТУ 8302:2015 (приклад оформлення у додатку Б).

Курсова робота, виконана з використанням застарілих джерел інформації, викладачем не аналізується і не оцінюється.

До **додатків** доцільно включати графіки, таблиці, схеми, рисунки, інший допоміжний та наочний матеріал, необхідний для повноти сприйняття КР.

Оформлення КР здійснюється згідно з вимогами до звітів про науково-дослідницькі роботи, встановленими Державним стандартом України ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».

Слід використовувати текстовий редактор Microsoft Word із дотриманням таких вимог:

- шрифт – Times New Roman;
- кегль шрифту – 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- береги такої ширини: верхній і нижній – не менше 20 мм, лівий – не менше 25 мм, правий – не менше 10 мм; абзацний відступ – 1,25 см.

Робота друкується на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм).

Кожну структурну частину КР (вступ, основна частина,

висновки, список літератури, додатки) треба починати з нової сторінки. Усі підрозділи, крім першого у розділі, слід починати через два рядки після закінчення попереднього (за умови, що на цій сторінці поміститься щонайменше 4–5 його речень).

Заголовки структурних частин (крім «ЗМІСТ»), розділів і підрозділів набирати малими літерами (крім першої великої) жирним шрифтом, підрозділів – з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовком і текстом повинна дорівнювати одному рядку.

Посилання на використані джерела потрібно робити у квадратних дужках, наприклад, [5, с. 25], де перша цифра – номер джерела у списку, друга – номер сторінки.

Сторінки КР нумерують наскрізно арабськими цифрами, охоплюючи додатки. Номер сторінки проставляють праворуч у верхньому куті сторінки без крапки в кінці. На титульному аркуші, який включають до загальної нумерації сторінок, номер сторінки не проставляється (але враховується).

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти, рисунки, таблиці нумерують арабськими цифрами.

Розділи КР нумерують у межах викладення суті досліджуваної теми і позначають арабськими цифрами без крапки, починаючи з цифри «1». Підрозділи як складові розділу нумерують у межах кожного розділу окремо. Номер підрозділу складається з номера відповідного розділу й номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 тощо.

Увесь *графічний матеріал* (ескізи, схеми, графіки, діаграми, фотографії, рисунки, креслення тощо) підписують словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах основної частини за винятком ілюстрацій у додатках. Номер рисунка та його назву розміщують під ним. Рисунок подають відразу після тексту, де вперше посилаються на нього, або якнайближче до нього на наступній сторінці, а за потреби – у додатках до звіту.

Дозволено рисунки нумерувати у межах кожного розділу. У цьому разі номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка в цьому розділі, які відокремлю-

ють крапкою, наприклад, «Рисунок 3.2» – другий рисунок третього розділу.

Цифровий матеріал, розміщений у тексті основної частини КР, рекомендується оформляти у вигляді таблиць. Таблиці нумерують наскрізно арабськими цифрами, крім таблиць у додатках. Дозволено таблиці нумерувати в межах розділу. У цьому разі номер таблиці складається з номера розділу й порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, «Таблиця 2.1» — перша таблиця другого розділу. Таблиці слід подавати в основній частині КР безпосередньо після посилання на них у тексті, де про них згадано вперше, або на наступній сторінці.

Кожна таблиця повинна мати тематичний заголовок (назву), що відображає її зміст. Назву таблиці друкують з великої літери і розміщують над таблицею з абзацного відступу. Наприклад:

Таблиця 2.1 – Назва таблиці.

Після цього подається сама таблиця.

Формули, рівняння та інший матеріал оформлюються відповідно до вимог ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Додатки оформлюють як продовження КР, розміщуючи їх у порядку посилань в основній частині. Кожен додаток повинен мати заголовок, який друкують вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Над заголовком посередині рядка друкують слово «ДОДАТОК» і відповідну велику літеру української абетки, крім літер Г, Є, З, І, Й, О, Ч, Ь, яка позначає додаток. Текст кожного додатка починають з наступної сторінки.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело.

У строки, що встановлені кафедрою, завершена курсова робота подається на перевірку науковому керівнику, який може повернути її для доопрацювання разом із письмовими зауваженнями. Студент повинен їх усунути у визначений строк, після чого робота остаточно оцінюється.

Оцінювання підготовки й захисту курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою і шкалою ECTS («А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F») (Додаток В).

Політика академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Автор КР має дотримуватися норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf), насамперед академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного й підсумкового контролю результатів навчання (до осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методи- ки досліджень і джерела інформації (п. 2.2.3 Кодексу).

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикація й фальсифікація даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів освіти (п. 2.2.4 Кодексу).

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (колоквіум, іспит); повторне проходження навчальної дисципліни як освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання (п. 2.2.5 Кодексу).

Із метою забезпечення високої якості й унікальності всі курсові роботи перевіряються на виявлення текстових запозичень (плагіату) із використанням Антиплагіатної Інтернет-системи StrikePlagiarism.com, що є у розпорядженні Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Курсові роботи, що містять менш ніж 60% унікального тексту, за винятком теоретичних наукових праць, які можуть вимагати певної кількості цитувань, до розгляду не приймаються.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Об'єктивні закономірності формування інституту оцінки в Україні.
2. Теоретичні основи оцінки вартості бізнесу.
3. Міжнародні, Європейські та Національні стандарти оцінки.
4. Основні поняття вартості бізнесу.
5. Компонентні складові вартості бізнесу.
6. Принципи й підходи до оцінки бізнесу.
7. Види й форми вартості бізнесу.
8. Цілі оцінки бізнесу в системі управління.
9. Оцінка бізнесу з позицій витратного підходу.
10. Оцінка бізнесу з позицій дохідного підходу.
11. Оцінка бізнесу з позицій порівняльного підходу.
12. Особливості оцінки нематеріальних активів.
13. Оцінка об'єктів інтелектуальної власності.
14. Оцінка гудвіла.
15. Визначення вартості майнових прав інтелектуальної власності.
16. Особливості оцінки вартості бізнесу в умовах банкрутства.
17. Особливості оцінки вартості бізнесу в умовах реструктуризації.
18. Оцінка нерухомих активів бізнесу.
19. Особливості оцінки комерційної нерухомості.
20. Особливості оцінки землі.
21. Підходи й методи оцінки землі.
22. Оцінка бізнесу в умовах антикризового управління.
23. Оцінка інвестиційних проєктів девелоперського бізнесу.
24. Значення ризиків в оцінці бізнесу.
25. Оцінка корпоративних прав бізнесу.
26. Сучасні інструменти й етапи вартісного управління.
27. Особливості оцінки корпоративних цінних паперів.
28. Оцінка ефективності управління бізнесом.
29. Етапи й процедура складання звіту з оцінки бізнесу.
30. Оцінка товарних знаків і торгових марок.

ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 03.01.2020).

Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 50. Ст. 472. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12> (дата звернення: 03.01.2020).

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5–6. Ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 03.01.2020).

Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 03.01.2020).

Про експертну грошову оцінку земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2002 р. №1531-2002-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).

Про затвердження Методики оцінки майна: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 р. № 1891. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).

Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна та майнових прав»: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).

Про затвердження Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна»: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2004 р. № 1442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).

Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів»: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 р. № 1655. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).

Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 р. № 1185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 03.01.2020).

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 03.01.2020).

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 03.01.2020).

Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 03.01.2020).

Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 № 752-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 32. Ст. 267. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14> (дата звернення: 03.01.2020).

Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12> (дата звернення: 03.01.2020).

Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12> (дата звернення: 03.01.2020).

Про охорону прав на топографії інтегральних схем: Закон України від 5.11.1997 № 621/97- ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 8. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.01.2020).

Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 47. Ст. 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14> (дата звернення: 03.01.2020).

Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 14. Ст. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12> (дата звернення: 03.01.2020).

Про Порядок грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів): наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 29.08.1997 р. № 86/19/148/86/76/88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0477-97> (дата звернення: 03.01.2020).

Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінет Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 03.01.2020).

Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної*

Ради України. 2006. № 31. Ст. 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 03.01.2020).

*Підручники викладачів кафедри економічної теорії
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

Основи економічної теорії: підручник / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2010. 448 с.

інших авторів:

Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид. Київ: Знання, 2013. 375 с.

*Навчальні посібники викладачів кафедри економічної теорії
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. Ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 208 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2011/0019.pdf (дата звернення: 03.01.2020).

Менеджмент юридичної фірми: конспект лекцій: електронне видання / уклад. Шевченко Л. С. та ін. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. 136 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1718/1/Pr_39.pdf (дата звернення: 03.01.2020).

Менеджмент: навч. посібник / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2013. 136 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2013/Menedgment_2013.pdf (дата звернення: 03.01.2020).

інших авторів:

Бабій О. М., Малишко В. С., Пудичева Г. О. Управління вартістю підприємства. Одеса: ОНЕУ 2016. 217 с.

Бабій О. М., Сабадирьова А. Л., Куклінова Т. В. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013. 343 с.

Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. 2-ге вид., виправл. і допов. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 504 с.

Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Знання, 2005. 485 с.

Круш П. В. Поліщук С. В. Оцінка бізнесу: навч. посібник. Київ: Центр навч. л-ри, 2004. 264 с.

Кузнецова Т. В., Красовська Ю. А., Подлевська О. М. Управління потенціалом підприємства: навч. посібник. Рівне, 2016. 109 с.

Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 1999. 132 с.

Управління потенціалом підприємства: методичні вказівки для самостійної роботи студентів заочної форми навчання за спеціальністю 7.050107-Економіка підприємства / уклад.: І. М. Писаревський, Т. А. Пушкар Харків: ХНАМГ, 2007. 35 с.

Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. Київ: КНЕУ, 2005. 535с.

Шиян А. А. Економічна кібернетика: вступ до моделювання соціальних і економічних систем: навч. посібник. Львів: "Магнолія 2006", 2007. 228с.

Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств: навч. посібник. Київ: Знання, 2012. 341 с.

Додаткова література

Монографії

*авторських колективів кафедри економічної теорії
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Економіка інтелектуальної власності: науково-методичні матеріали для підготовки докторантів, аспірантів і магістрів за напрямом «Інтелектуальна власність» / за ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2015. 120 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12373/1/Shevchenko_2015.pdf (дата звернення: 03.01.2020).

Шевченко Л. С., Макуха С. М., Марченко О. С. та ін. Юридична фірма: пошук моделі ефективного менеджменту: наук.-практ. вид. Харків: Право, 2014. 204 с.

інших авторів:

Костенко Т. Д., Підгора Є. О., Рижиков В. С., Панков В. А., Герасимов А. А., Ровенська В. В. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства. Київ: ЦНЛ, 2005. 400 с.

Костирко Р. О., Тертична Н. В., Шевчук В. О. Комплексна оцінка вартості підприємства: монографія / за заг. ред. М. Г. Чумаченка. 2-ге вид. перероб. і доп. Харків: Фактор, 2008. 278 с.

Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємств: монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 272 с.

Момот Т. Оцінка вартості бізнесу: сучасні технології. Харків: Фактор, 2007. 224 с.

Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія. Київ: УБС НБУ, 2008. 219 с.

Савчук В. П. Стратегія + Финансы: уроки принятия бизнес-решений для руководителей. Киев: Companion Group, 2009. 352 с.

*Статті викладачів кафедри економічної теорії НЮУ
імені Ярослава Мудрого:*

Губін К. Г. Розвиток бізнес-консалтингу в Україні: проблема корупційної ренти та її розв'язання. *Економічна теорія та право*. 2018. № 4 (35). С. 124–135.

Губін К. Г. Управління структурою конкурентних переваг фірми в межах системи формування доходів. *Економічна теорія та право*. 2018. № 2 (33). С. 67–76. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2018-33-2-67> (дата звернення: 03.01.2020).

Левковець О. М. Інноваційний консалтинг як технологія управління розвитком бізнес-організації. *Економічна теорія та право*. 2018. № 4 (35). С. 81–98. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2018-35-4-81> (дата звернення: 03.01.2020).

Шевченко Л. С. Інноваційні моделі соціально-економічного розвитку: Україна на тлі світових процесів. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2 (21). С. 9–20.

Шевченко Л. С. Злиття і поглинання в юридичному бізнесі: економічний аспект проблеми». *Економічна теорія та право*. 2017. № 1 (28). С. 88–97.

Шевченко Л. С. Конкурентна діагностика юридичної фірми: світовий досвід та його запровадження в Україні. *Економічна теорія та право*. 2016. № 1 (24). С. 76–86.

Шевченко Л. С. Конкурентне управління юридичною фірмою. *Економічна теорія та право*. 2016. № 3 (26). С. 113–123.

Шевченко Л. С. Корпоративна правова стратегія: сутність, типи, особливості реалізації. *Економічна теорія та право*. 2019. № 1 (36). С. 104–120.

інших авторів:

Єрофеева Т. А. Підходи до оцінювання вартості бізнесу: проблеми їх використання. *Наукові записки*. 2007. Т. 68. Економічні науки. С. 25–33.

Королькова І., Королькова О. Щодо управління вартістю підприємства на основі збалансованої системи показників на

вітчизняних підприємствах. *Економіка підприємства*. 2010. № 9. С. 49–51.

Леонов Д., Стеценко Б. Факторний аналіз фінансового стану акціонерного товариства методом Дюпон (у контексті оцінки ефективності корпоративного фінансового управління). *Ринок цінних паперів України*. 2006. № 1-2. С. 47–55.

Муқан О. В. Системний підхід до корпоративного управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2006. № 552. С. 418–424.

Островська Г. Управління вартістю: сучасні інструменти оцінки корпоративної ефективності. *Світ фінансів*. 2008. № 3 (16). С. 106–117.

Островська Г., Серединська І. Огляд теоретичних концепцій стратегічного управління на основі зростання вартості. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 1. С. 10–18.

Павловец В. Введение в оценку стоимости бизнеса. *Корпоративный менеджмент*. URL: <http://www.cfin.ru/finanalysis/value.shtml> (дата звернення: 03.01.2020).

Структура подходов и методов оценки бизнеса и компаний. URL: <http://www.denga.com.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Терещенко О. О., Стецько М. В. Управління вартістю підприємства в системі фінансового менеджменту. *Фінанси України*. 2007. № 3. С. 91–99.

Тивончук І. О. Вимірювання синергічного ефекту злиття та поглинання підприємств. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2008. Вип. 6. С. 39–51.

Антикризове управління фінансами підприємства. URL: https://pidruchniki.com/1346020452151/finansii/antikrizove_upravli_nnya_finansami_pidpriyemstva (дата звернення: 03.01.2020).

Антикризове фінансове управління підприємством. URL: <https://studfiles.net/preview/5392834/> (дата звернення: 03.01.2020).

Фінансова санація як складова антикризового управління. URL: <https://studfiles.net/preview/5392834/page:5/> (дата звернення: 03.01.2020).

Реструктуризація підприємств у системі антикризового фінансового управління. URL: <https://studfiles.net/preview/5392834/page:7/> (дата звернення: 03.01.2020).

Основи антикризового фінансового управління підприємством. URL:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1773> (дата звернення: (дата звернення: 03.01.2020).

Інтернет-ресурси

Доповідь Всесвітнього банку «Цифрові дивіденди». URL: <https://publications.worldbank.org/> (дата звернення 03.01.2020).

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення 22.02.2019) (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право» URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua> (дата звернення 03.01.2020).

Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Національного Банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>. (дата звернення: 03.09.2019). Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 03.01.2020).

Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org>.

Сайт «Мережа аналітичних центрів України». URL: <http://www.intellect.org.ua> (дата звернення: 03.01.2020).

Journal website «Journal of Economic Theory». URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory> (дата звернення: 03.01.2020).

Титульний аркуш для курсової роботи студентів
денної форми навчання

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

кафедра економічної теорії

КУРСОВА РОБОТА

з _____
(назва дисципліни)

на тему _____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
Інституту (факультету) _____

(прізвище, ім'я, по батькові)
Керівник _____

Оцінка: Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Харків
2020

Титульний аркуш для курсової роботи студентів
заочної форми навчання

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

кафедра економічної теорії

КУРСОВА РОБОТА

з _____
(назва дисципліни)

на тему _____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
факультету _____

(прізвище, ім.'я, по батькові)

Оцінка (за національною шкалою) _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Харків
2020

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку літератури відповідно до ДСТУ 8302:2015

Книга, один автор
Шевченко Л. С. Стратегічний бізнес-консалтинг: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 302 с.
Книга, два автори
Марченко О. С., Ярмак О. В. Юридичний консалтинг: сутність та роль у правовій економіці. Харків: ФОП Данилко Н. С., 2016. 238 с.
Книга, від трьох до семи авторів
Шевченко Л. С., Макуха С. М., Марченко О. С. та ін. Юридична фірма: пошук ефективної моделі менеджменту: науково-практичне видання. Харків: Право, 2014. 204 с.
Книга, вісім або більше авторів: вказуються 6 перших авторів, ставляться три крапки, потім указується прізвище останнього автора
Книга за редакцією
Економічна теорія: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2019. 268 с.
Розділ/глава книги з номером, один редактор
Шевченко Л. С. Стратегічний менеджмент і стратегічне планування діяльності організації. <i>Менеджмент</i> : навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2013. Розділ 5. С. 54-82.
Розділ книги, кілька авторів, два і більше редакторів
Branch S., Ramsay S., Barker V. The bullied boss: A conceptual exploration of upwards bullying. <i>Advances in organizational psychology</i> / Edited by A. Glendon, B. M. Thompson, B. Myers. 2008. Pp. 93-112. Retrieved from http://www.informit.com.au/humanities.html (дата звернення: 29.01.2018).
Стаття в науковому журналі, один автор
Шевченко Л. С. Міжнародні стратегічні альянси в юридичному бізнесі. <i>Економічна теорія та право</i> . 2017. № 2 (29). С. 36-49.

Стаття в науковому журналі, один автор, є doi
Шевченко Л. С. Соціальний контекст ведення бізнесу у XXI столітті: роздуми після дискусії на III Харківському міжнародному юридичному форумі, 24-28 вересня 2019 р. <i>Економічна теорія та право</i> . 2019. № 3 (38). С. 79-94. DOI: https://doi.org/10.31359/2411-5584-2019-38-3-79 .
Стаття в науковому журналі, два і більше авторів
Тимошенко І. В., Нащекіна О. М. Трансакційні витрати оподаткування як складова міжнародної конкурентоспроможності країни. <i>Економічна теорія та право</i> . 2017. № 4(31). С. 36-47.
Стаття в науковому журналі, два автори, є URL
Trankle S. A., Haw J. Predicting Australian health behaviour from health beliefs. <i>Electronic Journal of Applied Psychology</i> . 2009. № 5(2). С. 9-17. URL: http://ojs.lib.swin.edu.au/index.php/ejap/ .
Стаття в науковому журналі, вісім або більше авторів, є doi
Wolchik S. A., West S. G., Sandler I. N. et al. (2000). An experimental evaluation of theory-based mother and mother-child programs for children of divorce. <i>Journal of Consulting and Clinical Psychology</i> . 2000. № 68(5). С. 843-856. DOI: https://doi.org/10.1037//0022-006X.68.5.843 .
Стаття з Інтернету, один автор, без назви видання
Співаковський О. Триває обговорення проєктів моделей управління закладами вищої освіти. URL: http://vnz.org.ua/novyny/podiyi/10398-prodovzhuetsja-obgovorennja-proektiv-modelej-upravlinnja-zakladamy-vyschoyi-osvity-oleksandr-spivakovskij .
Методичні матеріали, конспекти лекцій
Шевченко Л. С., Макуха С. М., Марченко О. С., Вовк І. А., Овсієнко О. В. Менеджмент юридичної фірми: конспекти лекцій. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. 135 с. URL: http://library.nulau.org.ua (дата звернення: 29.01.2019).
Документи міжнародних організацій
Регламент Ради (ЄЕС) № 4064/89 від 21 грудня 1989 р. щодо контролю за концентраціями суб'єктів господарювання. <i>Official Journal</i> . 30.12.1989. L 395. P. 0001-0012. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/ALL/?uri=CELEX:31989R4064.19

Закони України
<p>Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-VIII. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2018. № 5. Ст. 31. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2168-19 (дата звернення: 29.01.2019).</p>
Повідомлення державних (національних) служб статистики
<p>Розподіл працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати у вересні 2017 року: експрес-випуск. 2017. 17 жовтня / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 29.01.2019).</p> <p>Україна в цифрах. 2007: стат. зб. / Держ. ком. статистики України. Київ: Консультант, 2008. 200 с.</p>
Урядова інформація
<p>Іноземні студенти в Україні / Міністерство освіти і науки України; Український державний центр міжнародної освіти. URL: http://studyinukraine.gov.ua/life-inukraine/international-students-in-ukraine/ (дата звернення: 25.12.2018).</p>

**Критерії оцінювання виконання курсової роботи
для студентів денної форми навчання**

Кількість балів	Критерії оцінювання змісту курсової роботи
50	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питання плану роботи висвітлені повно та точно. 2. Проаналізовані висловлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмету дослідження; на основі їх порівняльної оцінки, висловлено особисте ставлення автора щодо кожного з них, а також дана особиста оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені власні пропозиції.
45	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питання плану роботи висвітлені повно. 2. Проаналізовані літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. 3. Є 2-3 незначні помилки при висвітлені питань теми.
40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Переважна більшість питань плану роботи висвітлені повно та точно. 2. Одне з питань розкрито не достатньо повно або при його висвітлені допущена суттєва помилка. 3. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему.
30	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питання плану теми висвітлені поверхово. 2. При написанні роботи використана незначна кількість монографічних та нормативних джерел із числа рекомендованих кафедрою. 3. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.
0	Тема не розкрита або в ній виявлено плагіат.

Захист

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
50	<ol style="list-style-type: none">1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу по темі курсової роботи, у тому числі орієнтація в основних наукових концепціях, що стосуються даної теми.2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої методичними порадами.3. Здатність до використання отриманих результатів у практичній роботі.
45	<ol style="list-style-type: none">1. Повне знання матеріалу по темі курсової роботи.2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою методичними порадами.3. Здатність до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.
40	<ol style="list-style-type: none">1. Достатньо повне знання матеріалу по темі курсової роботи, відсутність у відповідях при захисті суттєвих неточностей.2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами.3. Здатність в цілому до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.
35	<ol style="list-style-type: none">1. Знання основного матеріалу по темі курсової роботи.2. Часткове засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами.3. Помилки та певні неточності при відповіді на захисті за наявності знань для їх самостійного усунення або усунення за допомогою викладача.
30	<ol style="list-style-type: none">1. Знання основного матеріалу по темі курсової роботи в обсязі, що уможливило подальше його засвоєння.2. Знайомство з основною літературою, рекомендованою методичними порадами.

	3. Допущені помилки при відповіді на захисті, однак при цьому проявлені знання, які дозволяють усунути найсуттєвіші помилки за допомогою викладача.
25	1. Відсутність знань по значній частині основного матеріалу із теми курсової роботи; 2. Наявність суттєвих помилок при відповіді на захисті. 3. Неможливість в достатньому обсязі засвоїти матеріал по роботі без додаткової підготовки по даній темі.

**Критерії оцінювання виконання курсової роботи
для студентів заочної форми навчання**

Оцінка	Критерії оцінювання змісту курсової роботи
«допущено»	1. У роботі в достатньому обсязі висвітлені питання плану. 2. Використані основні літературні та нормативні джерела, рекомендовані кафедрою. 3. Допускається припущення студентом декількох помилок при розкритті питань плану, за умови можливості їх усунення під час захисту роботи. 4. Робота відповідає формальним вимогам, які пред'являються до курсових робіт.
«не допущено»	Тема не розкрита або в ній виявлено плагіат.

Захист

Оцінка	Критерії оцінювання знань і умінь студента
5 «відмінно»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу по темі курсової роботи, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях, що стосуються даної теми. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність до використання отриманих результатів у практичній роботі.
4 «добре»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу по темі курсової роботи, відсутність у відповіді при захисті суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність в цілому до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.
3 «задовільно»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу по темі курсової роботи в обсязі, що уможливорює подальше його засвоєння. 2. Знайомство з основною літературою, рекомендованою методичними порадами. 3. Помилки при відповіді на захисті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
2 «незадовільно»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність знань по значній частині основного матеріалу по темі курсової роботи. 2. Наявність суттєвих помилок при відповіді на захисті. 3. Неможливість в достатньому обсязі засвоїти матеріал по роботі без додаткової підготовки по даній темі.

ЗМІСТ

Загальні засади.....	3
Тематика курсових робіт.....	10
Література.....	11
Додаток А.....	21
Додаток Б.....	23
Додаток В.....	26

Навчальне видання

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ»**

для студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Бізнес-економіка»

У к л а д а ч Г Р И Ц Е Н К О О л е н а А в р а м і в н а

Відповідальна за випуск *Л. С. Шевченко*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*